

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 23.

Ljubljana, 1. grudna 1895.

XXXV. leto.

Vsebina: Dell Cott: Volilna pravica stalnih učiteljev. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev.“ — T. Čampa: VIII. ferialni tečaj za rokotvorna deška dela na Dunaji. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Volilna pravica stalnih učiteljev.

Vloga, kojo je učiteljsko društvo logaškega okraja vložilo pri okrajnem glavarstvu radi občne volilne pravice, imela je takoj dobre posledice. Cerkniško županstvo vpisalo je v volilni imenik tudi tamošnja gospoda učitelja, a gospodu kapelanu Lavrenčiču to ni ugajalo. Ker je živel še vedno v mislih, da učitelj nima pravice voliti, je reklamoval. Okrajno glavarstvo pa je zavrglo dotično pritožbo ter dalo sledeče poučilo:

„Isto tako (gospod Lavrenčič je bil reklamoval tudi zoper mnogo posestnikov, a ona rzsodba nas ne mika) se ne more ugoditi daljni zahtevi pritožnika, da se iz volilnega imenika zbrišeta Piš Rudolf, učitelj v Cerknici in Juvanc Ferdo, učitelj v Cerknici, ter se ta zahteva odklanja iz naslednjih vzrokov: Vsled določila § 1. št. 2 odstavka f občinskega volilnega reda za Kranjsko imajo volilno pravico za občinski zastop tudi — načelniki — in višji učitelji obč. ljudskih šol. Ker so se v zakonu uvedli poleg načelnikov (to je po sedANJI nomenklaturi — nadučiteljev) tudi z besedico „in“ višji učitelji kot opravičeni občinski volilci, se ima smatrati, da pomenja izraz višji učitelj toliko kot stalno nameščeni učitelj, ter se je izraz „višji učitelj“ rabil le zaradi tega, da se s tem označi stalno nameščeni učitelj (po tedANJI nomenklaturi „Lehrer oder

angestellter Lehrer“), ter da se je ločil od šolskega pomagača ali podučitelja (sedaj provizoričnega učitelja).

Vsled tega mora se stalno nameščenim učiteljem pripoznati po navedenih postavnih določilih volilna pravica ne samo za deželni zbor, ampak tudi za druge postavne zastope, osobito ker bi bilo krivično, ako sme posestnik, ki plačuje 5 gld. davka, voliti, stalno umeščen učitelj pa ne“.

Starotržki, po ogromni večini konservativni občinski odbor pa ni hotel vpisati tam službujoča učitelja v volilni imenik, vsled česar sta se gospoda tovariša pritožila ter dobila sledeči odlok:

Štev. 15906.

Vsled Vaše pri županstvu v Starem Trgu vložene reklamacije z dné 23. vinotoka tekočega leta, da bi se vpisali v volilski imenik občine Stari Trg za volitev volilnih mož za deželnega poslanca, določa c. kr. okrajno glavarstvo na podlagi §§ 10. in 15. volilnega reda za deželni zbor kranjski in v smislu § 1. št. 2 odstavek f občinskega volilnega reda za Kranjsko:

„Vaši reklamaciji se ugodi, ter ste se tu uradno vpisali kot stalno nameščenim učiteljem štirirazredne ljudske šole v Starem Trgu pri Ložu v volilski imenik občine Stari Trg za volitev poslancev v deželni zbor; to pa iz naslednjih vzrokov:

Glasom določila § 1. št. 2 odstavek f občinskega volilnega reda za Kranjsko, imajo volilno pravico za občinski odbor tudi načelniki in višji učitelji občinskih ljudskih učilnic. Glede na to, da so se navedli v zakonu zraven načelnikov ljudskih šol t. j. sedanjih nadučiteljev tudi višji učitelji kot volilci, se ima smatrati, da pomenja izraz „višji“ učitelj toliko kot stalno nameščen učitelj, ter se je izraz „višji učitelj“ v zakonu rabil le zaradi tega, da se s tem označi stalno nameščenim učiteljem (angestellter Lehrer) ter loči od šolskega pomagača (Schulgehilfen) ali podučitelja, to je sedanjih provizorično nameščenih učiteljev, ki niso bili stalno nameščeni (definitivni).

Vsled tega mora se Vam priznati volilna pravica za volitev v deželni zbor, kakor tudi za druga postavna zastopstva, kot občinski odbor in državni zbor. S tem se obvešča tudi županstvo v Starem Trgu.

C. kr. okrajno glavarstvo v Logatci, dné 25. vinotoka 1895.

Dell Cott m. p.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

90.

Slovenecem se ne more očitati, da so preveliki sanjači, in tudi očitano se jim še ravno ni posebno to. Sanjavost in ž njo v največ slučajih združena prevelika občutljivost nahaja se prerada jedino le v onih krogih, ki nimajo opraviti drugzega, nego jesti in piti dobro, se oblačiti izborno, cel dan lenobo pasti, ali k večemu prebirati kake zaljubljene pesni, romane in novele, tolči ob klavir in pisariti zaljubljena pisma. Kmet, — in tega stanú je Slovencev največ — ki se trudi v potu svojega obraza za kruh, in ki vživa pri vsem tem vedno najslabši kruh, ima vse kaj boljšega premišljati, kakor one poetične vence, ki jih vijó pesniki svojim devicam. Zato pa je on tudi zdrav na duhu in na telesu, on ni sanjač in prevelik občutljivec tudi ne.

Naša tako zvana slovenska inteligenca pa, ako ravno je z malimi izjemami izšla iz kmečkega stanú, zagazila je že nekoliko preveč v sanjarstvo in občutljivost. Prav je že, da si obrusi in olika človek z omiko svojo prvotno neotesanost, saj ravno v to služi prava omika. Toda popolnem pomehkužiti svojega mišljenja in vedenja, to vendar ne gre. Morda je to pravo pri kakem drugem narodu, pri nas tega ni treba in je brez vsacega praktičnega pomena. Mi potrebujemo trdnih, žilavih, kremenitih sil. Nam odmenjeno je bilo, je in bode še dolgo časa, stati v boji, da si priborimo istih pravic, koje imajo že dolgo drugi narodi, med kojimi živimo. Do sedaj, kakor sem že omenil v nekem prejšnjem poglavji, borili smo se le za druge, sedaj pa moramo se boriti za se in za svoje pravice.

Sanjačev tedaj pri nas ni treba. Ti ljudje predstavljajo si namreč vsak predmet napačno. A nam potreba je pa ravno ljudi, môž, kojih pogled ni skaljen; kajti le oni, ki vidi stvari takó, kakor so v istini, znal se bode tudi baviti ž njimi na primeren način. Takov človek prijel bode vsako stvar na pravem konci, ne bode delal ž njo neprimernih in napačnih poskusov, in soditi se sme tudi, da bode izvršil vsako delo takó, kakor se ima izvršiti v korist sebi ali svojemu narodu.

91.

Tudi občutljivci niso za praktično življenje. Posebno občutljivci so navadno tudi slabotneži. Pri delu za narod pa niso kar za nobeno rabo. Pri narodnem delu si mora biti vedno v svesti človek, da naletí na jako žilavega nasprotnika; in kako naj se mu brani slabotnež! Mogoče je, da ima občutljivec vselej jako dobro voljo, da bi storil kaj koristnega, a manjka mu primerne sile, da doseže to, česar se je polotil.

Govori se, — in novejši čas je tudi med Slovenci precej takih, ki so menenja, da občevanje z ženskim spolom obrusi moža, da to občevanje celo poblaži moževa čutstva, njegovo mišljenje in ravnanje. Ne gledé na to, da ni vselej prav primerno hoditi v šolo k ženskemu spolu, je še drugo, kar govori proti tej šoli. Slab mož je namreč oni, ki ne ume sam s svojimi lastnimi duševnimi silami urediti si svojega mišljenja in ravnanja, da bode odgovarjalo vselej in povsod njegovi omiki. Slab mož oni, kojega mogó obrusiti taki mehki in občutljivi kamenčki, kakor so ženske. Takov mož prav za prav ni bil nikdar neotesan, morda si je le domišljjal, da je neobrušen, ali kaj drugega. Nekaj pomena bi pač imelo še to, ako bi se naši neobrušeni možje družili z ženskami, ki niso zatajile svojih pravih ženskih lastnosti. Toda takove so jim največ prenajivne in premalo sposobne govoriti o čem učenem in visokem. A te ženske imajo tudi preveč takta, da bi se dale rabiti za bruse neotesancem. Zato hodijo naši možki brusit se k tako imenovanim emancipiranim ženskam, ki niso ne krop ne voda, ne miš ne tič, ne ženska ne mož. Vsled tega pa tudi oni možje, ki so se politirali v taki družbi, niso ne možje ne ženske, ampak so nekaj, kar je tako v sredi med obema spoloma.

92.

Dokaj lepih šeg in navad svojih pradedov opustili smo že Slovenci, kajti dozdeva se nam, da bi ne bile prav primerne sedanji dobi. Ali motimo se. Namestu njih navzeli smo se pa mnogih tujih šeg in navad, ki pa zopet na noben način niso primerne nam. Začeli smo nositi frake in cilindre, prav pristne francoske izdelke. A natakivši jih na svoja slovenska trupla, se nam je zazdelo, da bi bilo tudi primerno frakom in cilindrom, ako bi se jeli obnašati po francosko. In glej! Takoj jeli smo delati poklone po francosko, dvoriti lepemu spolu po francosko, plesati po francosko in se hliniti po francosko. A ne pomislimo, da se to francosko klanjanje, dvorjenje, plesanje in hlinjenje nam tako podá kakor kravi sedlo. Bog nas potipaj vendar! Ali morda obnašanje naših prednikov, ki niso poznali vseh teh spak francoskih, ni bilo dostojno? Komú neki mislimo imponirati s tem?

Francoske šege so pač prav primerne Francozom samim, ali nam so le na kvar. In ko bi se res že znali obnašati po francosko! Ko bi vsaj nekoliko dosegli Francoze v obnašanji! Ko bi nas videl pravi pravcati Francoz, kako se klanjamo in kako dvorimo po francosko, smeje se bi dejal: „Ali sem mari zašel v opično deželo?“

Pojdi med kateri narod hočeš, povsod videl bodeš kako narodno šego, po koji se odlikuje ta ali oni narod. A pridi med naš slovenski narod, videl bodeš same tuje spake.

Kar sram nas je tega, kar se tiče naroda našega. Neki kmečki gostilničar pravil mi je nekoč, da je bil pred par dnevi pri njem neki tujec, ki je zahteval, naj se mu skuha kaka narodna jed slovenska. In kaj mu je skuhal oni gostilničar? — Koštrunovo juho! Ko sem mu jaz rekel potem, da to ni bilo pravo, da bi mu bil skuhal vsaj, če že družega ni vedel, žganjce, odrezal se mi je prav modro: „Pojdite no, tak gospod bo jedel žganjce!“ —

Res je, da obleka ne dela človeka. Ona ni bila nikdar posebno bistvena stvar človeka, in še manj se more ona prištevati bistvenostim katerega si bodi naroda. A vendar je istina, da so se od pamtiveka različni narodi oblačili tudi različno, še bolj, nego se še sedaj sem ter tje oblačijo različno. Španijola in Italijana, Turka in Grka in tudi druge prav lahko še sedaj ločiš po noši. Med nemškim narodom imajo še čelo razna plemena čisto razne noše. Ravno tako ločil se je nekoč Slovan čisto lahko od družih narodov že po noši. In res, mnogi slovanski narodi ohranili so si še sedaj svojo prvotno narodno nošo, in nikdo jim ne more očitati, da je to morda neprimerno sedanji dobi. A pri Slovencih je to čisto drugače. Slovenski kmet v svoji narodni noši se najde le še, na podobah, ali pa sem ter tje pri kaki narodni slovesnosti. A za take slučaje si mora navadno dati napraviti novo narodno obleko, kajti v navadnem življenji je ne nosi in si je tudi ne omisli. Jaz sem mnogo opazoval to po Slovenskem, in reči smem, da je naša narodna noša že tako propala, da ji že skoro ni niti duha ni sluha. Samo še kak posebno konservativen slovenski starina nosi kake prav oguljene jirhaste hlače, koje pa pojdejo tudi ž njim v grob, če jih prej že ne raztrga. In tako pojde v nič s to zadnjo jirhovino tudi zadnji kos lepe naše noše.

Naša slovenska inteligenca se je pa tudi že od nekoč sramovala narodne noše. Že Trubar piše: „Koji pa na Kranjskem, na spodnjem Štajerskem in Koroškem bivajo, se obnašajo po šegi in lastnosti nemški, se oblačijo razun žensk večinom po nemški, in gospoda, grofi, vitezi, plemenitaši, mnogo mestnjani, duhovniki in redovniki govorijo nemški, a neobraženi deželan govori samo slovenski.“

Čudno je le to, da si je naš kmet do sedanjega stoletja ohranil narodno nošo. Sedaj še le jo opušča. A ko bi si omislil vsaj kako pametno nošo mestu narodne. Toda suknje in hlače naših selakov in krila naših kmetic, — vse, vse je roba, ki jo izdeluje najfineje in najceneje „Itzig Teitelbaum et Com.“

Zato zna pa naš kmet toliko bolje plesati nemški „Walzer“.

Trdili bi lahko, da smo s svojo prvotno narodno nošo odvrkli tudi mnogo svojih prvotnih slovenskih lastnosti in kreposti, ali da se vsaj ne nahajajo med nami v oni popolnosti, kakor nekoč. Kako je n. pr. s slovensko gostoljubnostjo? Da, ta še ni iztrebljena, ako ravno nima več onega odličnega mesta med nami kot nekoč. Po naših mestih je ni nikoli bilo, kajti mesta sama niso slovenska iznajdba; po naših gradovih je tudi ni, kajti lastniki gradov po Slovenskem so v večini tujei. Tudi po naših trgih in vaseh ob velikih cestah leži ona že na smrtni postelji. Samo še od kulturnih središč oddaljenih selih jo še najdeš, če ravno ji manjka že precej one nekdanje požrtvalnosti. A pri vsem tem odlikuje se naš narod po svoji gostoljubnosti; in zato si pa tudi lahko mislimo, kako je v tem obziru pri družih narodih, kojim gostoljubnost ni bila nikdar tako sveta, kakor ravno našim pradedom.

Zanimivo je, kako opisuje ruski zgodovinar Karamzin to slovansko krepost: „Vsak popotnik bil je Slovanom kakor svečenik. Laskavo so ga sprejemali, gostili z radostjo in vodili s spoštovanjem drug k drugemu. Tisti, ki ga je sprejel, bil je odgovoren zanj narodu, in kdor ni umel rešiti gosta bede in kakoršne si bodi neprijetnosti, ta primrzil se je sosedom. Slovan, zapustivši svoj dom, ni zapiral vrat, a v hiši pustil je pripravljeno jed za tujca. Kupci in obrtniki obiskovali so radi Slovane, med kojimi ni bilo niti tatov niti razbojnikov. In ubogemu človeku ne imevšemu ničesa, s čemur bi pogostil tujca, bilo je celo dovoljeno, ukrasti potrebnega v to bogatemu sosedu. Važni dolg gostoljubstva opravičeval je celo ta prestopak“.

Ne vem, kako bi pogledal dan danes bogat sosed ubozega, ki bi mu prišel krast kar si bodi za tujca. Mislim pa, prav prijazno bi ga ne pogledal. A poznal sem pa le jednega Slovenca, in pa samo tega jednega, ki je puščal svoj hram odprt in v njem pripravljeno mleko, da se ga najé slučajno došli lačni tujec. Žalibog, da jih ne poznam več tacih. Ta je turistom, ki so hodili skozi Belo polje na Triglav, dobro znani oča Blažek. Ne vem, če še živi. Star je bil mož že, ko sem ga pred osmimi leti zadnjič videl. A če še živi, pozdravljam ga srčno. On je bil še pravi pravcati slovenski korenjak.

Zdaj se pa poglejmo mi v onem zrkalu, koje nam je predočil Karamzin. Kdor more reči: „Še sem tak!“ — blagor mu. Kdor pa ni tak, naj se pa prav radikalno poboljša.

Resnica je pa tudi, da propada slovenske gostoljubnosti ni v obče zakrivil naš narod sam. Kakor poyšod, tako so tudi nanj vplivale neugodne obče socijalne razmere. Ni pameten oni, ki več dá, nego

imá. Kateri narod pod milim nebom pa živi še pod neugodnejšimi razmerami, nego ravno naš narod?

Slovanska gostoljubnost cvetela je nekoč posebno bujno tam, kjer je rasla vinska trta. A trtna uš in strupena rosa vničili sta našim vinorejcem vse imetje. S kakim veseljem in s kakim ponosom klical te je nekoč Dolenjec in Štirec v vinski hram! Je li bilo vince dobro, dejal ti je zadovoljno: „Glej, tacega sem pridelal!“ Ako pa ni bilo prav posebno, rekel je pa le vendar: „Glej, tacega mi je Bog dal!“ — Sedaj pač te ne more klicati več, saj še dostikrat poštene vode nima. Poglejmo dalje. Kako lepo živino izredil in izredi dostikrat naš Gorenjec ali Korošec, in vendar ne vidi na mizi drugače mesa, nego ob najviših praznikih. Vsa ta živina gre v mesto, in denar, ki ga skupi za njo, gre potem tudi v mesto v davkarijo in še morda kam drugam, če ga je le dosti za vse to. Skoro vsadko je prepričan o tem, da je kmet res preobložen z davki, oj, kolikokrat se pač poudarja to! Kolikokrat smo že čuli o raznih tako imenovanih „agrarnih programih“; ali so pa že naši razni zbori spravili kakov tak program v veljavo? Ali ne obljubuje vsak kandidat za ta ali oni zbor pomagati kmetu? Obljuba — pravijo — dela dolgove; ali namestu obljub dela naš kmet dolgove.

Zdaj pridejo pa še hude ure, povodnji, živinske kuge, suša, in letos prišel je še oni strašni potres nad nas. Zdaj naj se pa čudi kdo, da pojemlje slovenska gostoljubnost. S čim bodi gostoljuben, ubogi slovenski kmet!

Tolažilno je jedino to, da radi skoposti tudi sedanji naš kmet nikdar ni zatajil one dične slovanske gostoljubnosti! (Konec prih.)

Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“

v Novem Mestu, 4. in 5. kimovca 1895.

(Konec.)

Resolucije gospoda Štukelja so se brez ugovora soglasno sprejele. Potem je dobil besedo gosp. Luka Jelenc, da utemelji svojo resolucijo o volilni pravici definitivno nameščenih učiteljev in učiteljic. Poročevalec se je odzval svoji nalogi blizo tako-le:

„Slavna skupščina!“

Upravni odbor „Zaveze“ mi je še le pri včerajšnji seji dal nalogo, govoriti danes o volilni pravici stalno nameščenih učiteljev in učiteljic za Kranjsko. Umevno je torej, da mi je nedostajalo pripomočkov do danes to važno zadevo temeljito proučiti in krepko podpreti pozneje stavljeno resolucijo. Zato oprostite, slavna gospoda, da danes pogle-

damo to proporno, a za nas jako važno vprašanje samo v glavnih potezah.

Pri vsaki volitvi zberó stranke krog sebe svoje zveste pristaše. Odločiti se je tudi učiteljstvu, da se pridruži jedneji ali drugeji stranki, pri kateri ve, da najde boljših prijateljev, katera boljše zastopa njegove koristi.

A v volitvenih borbah zanašati se je samo na zveste privržence, koji stoje trdno ko skala ter se ne dajo upogniti nobeneji sili. Prašam, so li učitelji taki zavezniki? Po prepričanji, smelo trdim, da! Pa kaj jim čestokrat pomaga moč prepričanja, ker se jim zabranjuje najvažnejša državljanska pravica, volilna pravica. Pride dan volitve! Učitelj stopi v volilno sobo, pred volilno komisijo. Tu mu odvzamejo orožje v podobi „glasovnice“ rekoč: Učitelji nimate volilne pravice! Za učiteljem voli pa brez ovir kak mlad praktikant.

Kako nas učitelje prepogosto kujejo v zvezde tudi merodajni krogi; mi smo jim, ki odločujemo srečno ali nesrečno prihodnjost narodov; stranka, pravijo, katera ima šolstvo in nas na svoji strani, ima bodočnost, da, zovejo nas celo velesila — laskave besede — a kedar je treba prestopiti od besede do dejanja, kedar nam je treba pripomoči do pravice, o takrat se ne gane nihče, le, da se ne povikša ugled učiteljstva! Da pa ravno radi odrekanja volilne pravice prav veliko trpi naš ugled med občinstvom, kdo mi more ugovarjati!

S tem, da se učiteljstvu odreka volilna pravica, jemlje se mu ves upliv na politično življenje, koje globoko sega tudi v naše razmere. Socijalno vprašanje pretresa dandanes Evropo. Ukrepa se na vse strani, kako je rešiti. Sklicujejo se v to svrho enkete, zaslišuje se mnenje zvedencev obrtnikov, sluša obupujoči glas trpinčenega delavca in kmeta, predenj se kaj ukrene. Kaj pa, kedar je treba, ali boljše, kedar nameravajo premeniti šolske zakone? Naših besed ne slušajo, ampak ukrepajo po svoje, da, gredo še dalje in nam pri volitvah zabranijo pripomoči do zmage tisti stranki, ki nam je vsaj malo bolj naklonjena.

Pojdimo korak dalje ter pogledjmo, na kaj se opirajo, ko zabranjujejo stalno nameščenim učiteljem volilno pravico. Občinskega volilnega reda za vojvodstvo Kranjsko od 17. svečana 1866 § 1. al. 2 lit. f je tista nejasna določba, na koje se sklicujejo. Glasi se doslovno:

Volilno pravico imajo: Načelniki in viši učitelji občinskih ljudskih učilnic, in vodje (direktorji), profesorji in učitelji viših učilnic v občini.

Sam priznavam, da se vsled te določbe vsakemu učitelju, izvzemši nadučitelje, lahko krati volilna pravica, lahko se mu pa tudi pusti, zvrševati jo.

V prvem slučaju tolmačijo zakon po sedanjih razmerah. Načelniki in višji učitelji, to so sedanji voditelji na jednorazrednicah in nadučil-

telji, ti imajo volilno pravico. Stalno nameščenih učiteljev zakonita določba ne pozna, zato se jim brani voliti. Toda tisti, kateri tako tolmačijo zakonito določbo, ne pomislijo, da je občinski volilni red zastarel, da leta 1866. še ni bilo sedaj veljavnega šolskega zakona, da takrat še ni bilo nadučiteljev in da se pod besedo načelnik in višji učitelj mora razumeti sedanji nadučitelj in stalno nameščen učitelj.

Da je ta interpretacija zakonite določbe jedino prava, potrjuje nam razsodba vis. c. kr. državnega sodišča, koje je vsakokrat učiteljem pritožnikom prisodilo pravico. Sličen volilni red, kakor pri nas, imajo na Moravi. Tu se je l. 1883. kratila volilna pravica nekaterim učiteljem. Pritožili so se, propali pri nižji instanci, a prodrli pri državnem sodišči. Razsodba državnega sodišča v tej zadevi je za nas principijelne važnosti. Le žal, kakor sem že omenil, da jo nimam pri roki. V razlogih navaja državno sodišče, da se pod imenom „načelniki“ in „višji učitelji“ razumejo sedanji nadučitelji in stalno nameščen učitelji. Na to razsodbo se nam je opirati. Vsled nje bi se nobenemu stalno nameščenemu učitelju ne smela kratiti volilna pravica. A ker so volilni boji burni, strast slepa, moramo jasno, zakonito zajamčeno imeti našo volilno pravico. Prej ne smemo mirovati, da to dosežemo. Ker je pravica na naši strani, mislim, da se nam ne bodo stavile ovire na merodajnem mestu.

Težje bo pribojevati volilno pravico stalno nameščenim učiteljicam, kajti njihovi pritožbi državno sodišče v nekaterih slučajih ni ugodilo. Pritožile so se l. 1884. nekatere moravske učiteljice, ker se jim je bila kratila volilna pravica, a državno sodišče je njih pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo. Tudi te razsodbe nimam pri rokah, pa razvidi se iz nje, da po sedanjem volilnem redu na volilno pravico stalno nameščenih učiteljic niti misliti ni. Da pa to dosežejo, poteguje naj se za nje „Zaveza“, opiraje se na občepriznano maksimo: jednake dolžnosti, jednake pravice.

Da se torej stalno nameščenim učiteljem ne bo več kratila volilna pravica, ter da se razširi tudi na stalno nameščene učiteljice, priporočam, da se sprejme sledeča resolucija:

Gledé na to, da se je v mnogih slučajih vsled zastarele določbe § 1. al. 2. lit. f kratila volilna pravica stalno nameščenim učiteljem in učiteljicam, ter gledé na to, da je vis. c. kr. državno sodišče pritožnikom od slučaja do slučaja pripoznalo volilno pravico, deluje naj upravni odbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“ z vsemi zakonito dovoljenimi sredstvi pri merodajnem mestu na to, da se omenjeni § al. 2. lit. f v toliko spremeni, da se bo v prihodnje glasil:

§ 1. lit. f. Nadučitelji in vsi stalno nameščen učitelji in učiteljice na javnih ljudskih šolah itd.“

Resolucija se je sprejela, gospod predsednik pa je gospoda poročevalca na trudu zahvalil, čemur je zbor živahno pritrdil.

Gospod predsednik je podelil potem besedo gospodu Neratu, da utemelji svojo resolucijo, tičočo se učiteljske zadruga.

Na podlagi članka „Pomagajmo si sami in Bog nam bode pomagal“, priobčenega v 16. številki „Popotnika“ je razmotrival poročevalec dostikrat tužno stanje zapuščenih učiteljskih vdov in sirot, kateremu se zakonitim potom da vse premalo pomoči. On povdarja, da bode torej misliti učiteljstvu samemu, kako bi pomagalo po smrti reditelja zapuščenim svojcem. Za izgled samopomoči v tem oziru stavi gornje-avstrijsko učiteljsko društvo „Selbsthilfe“, katero že 6 let prav vspešno in blagotvorno delujo in meni, da bi se pod pokroviteljstvom „Zaveze“ dalo tudi pri nas slično društvo — zadruga osnovati. Taka zadruga bi naj bila nekako zavarovalno društvo, opirajoče se na lastno pomoč, brez sebičnih postranskih namenov z vsemi prednostmi in brez neugodnosti vsake druge zavarovalnice. Vse, kar se vplača, dobivali bi ostavljenci udov. Več članov, ko bi štela zadruga, več svoto bi dobivali ostavljenci posameznih članov po njih smrti. Članom pa bilo bi le treba z določenim prispevkom 1 gld., oziroma 1 K izplačano svoto vselej zopet popolniti in to bi jim bilo po smrti vsakega člana, kar bi v naših razmerah bilo treba 6—10krat v letu. Poročevalec meni, da bi se na tak način z združenimi močmi dala potolažiti marsikatera bridkost naših ostavljencev, posameznim članom pa bi se tudi zdatno olajšale bridke ure, ko bodo jemali za vselej slovo od svojih miljenecv. On zatorej predlaga to-le resolucijo:

„VII. občni zbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ teži po ustanovitvi zadruga za podporo učiteljskih ostavljencev v slučajih smrti posameznih članov na podlagi samopomoči slično društvu „Selbsthilfe“ na Gornje-Avstrijskem ter naroča odboru „Zaveze“, da to vprašanje na tanko preuči, eventuelno sestavi dotična pravila in poroča potem v prihodnjem glavnem zborovanji, bi li se in kako bi se dala taka zadruga ustanoviti“.

Po nekaterih nebistvenih ugovorih, katere pa je poročevalec pojasnil, se je resolucija sprejela.

S tem je bil dnevni red končan in gospod predsednik je zaključil glavno zborovanje, zahvaljujoč poročevalce na njih trudu, udeležence pa na njih vstrajnosti, ter povabil gospode odposlance k zadnji seji, da izvolijo novi odbor in rešijo še nekatere slučajnosti. A gospod Bezljaj, tajnik „Pedagogičnega društva“ je predlagal, da bi pred sejo delegatov zborovalo „Pedagogično društvo“. Ta predlog se je sprejel in pričelo se je takoj zborovanje tega društva, o katerem smo poročali že v predzadnji številki.

Pri zborovanji odposlancev, ki je potem sledilo, izvolil se je novi odbor, kakor smo to naznanili že v 19. številki. Razum tega določila se je udnina za prihodnje društveno leto, in sicer 20 kr. od vsakega člana „Zaveze“. Gospod Potrebin je predlagal, naj se podajo trije gospodi od odbora k gospodu županu in k gospodu predsedniku „Narodnega doma“ ter se jima imenom „Zaveze“ zahvalita še jedenkrat za sijajni vsprejem; oziroma za prepustitev prostorov v „Narodnem domu“. (Se soglasno sprejme in gospodje v ta namen določijo.) Potem pa je podpredsednik gospod Lapajne zborovanje zaključil, želeč novemu odboru prav uspešno delovanje v čast „Zaveze“, v prid slovenskega šolstva in povzdigo našega stanovskega ugleda.

VIII. ferialni tečaj za rokotvorna deška dela na Dunaji.

V letošnjem VIII. ferialnem tečaju za deška rokotvorna dela na Dunaji bilo je 47 udeležencev. Vzprejetih je bilo 49, ali dva nista dobila potrebnega dopusta od šole. Vdeleženci so bili: 1 c. kr. ravnatelj deške ljudske in meščanske šole v Trstu, 3 c. kr. vadniški učitelji, 12 nadučiteljev ter šolskih voditeljev, 5 meščanskih učiteljev, 25 ljudskih učiteljev in 1 strokovni učitelj neke poljedeljske šole v Dalmaciji. Po njih šolskem delovanju je pa spadalo na Kranjsko 8 (med njimi tudi dve gospici učiteljici iz Kočevja), Štajersko 1, Primorsko 1, Dalmacija 4, Spod. Avstrijsko 9, Gor. Avstrijsko 2, Češko 7, Moravsko 2, Šlezija 2, Galicija 4, Bukovina 5, Predarlško 1 ter celó iz Bulgarije 1. Koroška in Solnograška izostale ste (kakor vsako leto) tako tudi letos. — Tečajina pravila dovolé, da si zbere vdeleženec samo 2 predmeta v jednom letu. Kranjci smo (gospici učiteljici seveda izvzemši) le mizarili in rezbarili. V mizarstvu smo začeli delati v prvo navadne količke in nastave za cvetke, potem različne lesne zveze, katere smo tudi praktično vporabili na raznovrstnih predmetih. Proti koncu smo izdelane predmete likali, barvali s pajco in celó politirali. V rezbarstvu začeli smo z navadno zarezo (Flachornament), potem z globokim rezom (Tiefornament oder Kerbschnitt) in z visokim rezom (Hochornament-Relief). Tudi pouk v rezbarstvu naslanjal se je na razne vporabe. Pouk je bil strogo sistematičen, od lažjega do težjega, od znanega do neznanega. Gospodje profesorji bili so v istini jako prijazni ter potrpežljivi z nami. Kakó so nam vse kratko in unljivo znali pokazati, popravljati pokažene predmete i. t. d. Vže na njih videla se je znana dunajska prijaznost in postrežljivost! Dasi ravno nam je začetkoma primanjkovalo mnogo spretnosti in je bila potrpež-

ljivost g. profesorjev z nami precejšnja, nam je vendar delo proti koncu šlo prav dobro izpod rok. —

Sedaj naj pa še poročam o učiteljskem zboru, o pričetku in sklepu tečaja. Učiteljski zbor je bil konstituiran iz sledečih gospodov: Alojzij Bruhns, ravnatelj dunajskih šolskih delarn bil je tečaju vodja. Učil je mizarstvo ter imel dvakrat na teden teoretično predavanje. — Friderik Afh, podučeval je modeliranje in Bogomil Herbe pa rezbarstvo.

V sredo dné 17. mal. srpana zbrali smo se vsi dospeli tovariši iz raznih pokrajin širne naše Avstrije v šoli, kjer nas je predsednikov namestnik gosp. Blazinčič v navzočnosti učiteljskega zbora prav prisrčno pozdravil. S hvaležnimi besedami spomnil se je podpore visokega ministerstva ter sl. občinskega sveta dunajskega. Potem smo bili uvrščeni v različne sobe, kjer smo precej morali pričeti. Delali smo dopoldne od 7 do 11 ure, popoldne od 2 do 5 ure; sleherni torek in petek bilo pa je še teoretično predavanje od 11—12. Predavalo se je o zgodovini rokotvornega pouka, o raznih metodah, o orodji in o materijalijah.

Vdeleženci bili so zelo marljivi. Nekateri prihajali so vže ob 6. uri zjutraj ter pozno po sklepu odhajali. Dasi ravno je bilo toliko nacionalitet zbranih, ni prišlo niti v nacionalnih niti verskih ozirih do najmanjše nespornosti. Ravnatelj sam se je v tem oziru mnogokrat zelo laskavo izrazil.

Konec tečaja vršil se je dné 17. vel. srpana t. l. ob 1/26. uri zvečer. Navzoči gospod predsednikov namestnik Karol Lustig se je v imenu društva prisrčno poslavljal od nas, na kar se mu je c. kr. ravnatelj Stolz iz Trsta v svojem in našem imenu najprisrčneje zahvalil. Po kratkem opetnem ogovoru gospoda Blazinčica razdelila so se pričevala, s kojimi so se vračali še tisti večer mnogi gosp. tovariši v domovino. Koliko lepih in znamenitih rečij smo se priučili tam, je težko povedati.

T. Čampa — Zagorje.

Listek.

Zmes.

I.

(Dalje.)

Pa sem jo zopet nekoliko mahnil v stran. Saj mešam zinesi — nič ne de, četudi je vse zmedeno. Človek je nekako tak, kakor metuljček. (Ej, ko bi me prava gospica koleginja čula!) Ta se dvigne v zrak in zre po pisanih vrtnih gredicah. In spusti se na cvet, ki mu odpre sladko svoje nedro; kadar pa ima dovolj, splava na drugo cvetje. Tu srka svoj zajutrek. Pod njega težo se ziblje ljubka

cvetka lahko sem in tja, solnčni žarek pa se lomi v rosnem biseru in se čarovito veže in druží s pisanimi metuljimi krili. V zemlji pa rije črv. In ko je v zlatem jutru priroda oblita z neopisno lepoto, takrat rije črv v korenini! Ko se budi življenje daleč na okrog — takrat rije črv v življenje mladi rastlini! In ko z vso svojo mogočnostjo objame vesolnost jasni, solnčni dan, da se vse dviga, kipí — takrat pretrga črv poslednjo koreninico. O, ti črv, da bi te kokoš pozobala!

In človek? — Dviga se nad druga stvarstvo, tudi človek nad človeka. In plane na stvar, na bitje! Kadar se nasiti, pusti svoj plen časih do cela uničen, časih v zadnjih hiphij pojemajočega življenja. Ali strásti, brezsrčnosti ni nikdar dovolj. Dalje, le vedno dalje in več in več! Pod nasilstvom človekovim gine lepo življenje. Pod njega lahkoživostjo, brezznačajnostjo in norostjo ginejo vzori. Sevaj, solnce, kolikor hočeš na stvore, osnutke in naklepe plemenitih src — zaman: črv je v korenini, črv nepremišljenega dela, napačnih nazorov, ki trgajo korenino za korenino. In pade, kar je postavil duh! Res je sicer, da se vzorov nihče ne na jé; kdor jih pa nima, ta pa tudi samo jé, ker misli, da je glava in možgani in srce in vse, kar ima od pet do vrhu temena samó želodec. In temu je treba različne hrane: mesa in vina, a tudi časih in pri nekaterih kaj takega, kar oslabele, izrabljene živce poživlja in draži!

Uh, zakaj si me tako pokvaril, ti naš listkar Pesimist tam nekje iz razdrte šole! Prosim te lepo, odstopi mi malo prostorčka, da se bom časih prav mogočno razkoračil v listku, koder si ti razlagal črne svoje misli. Dregnil si v sršenovo gnezdo. Iz njega je zletel hudi in bojeviti tvoj nasprotnik, kolega Optimist, ki se je tiste čase hodil v Savo kopat, da si je kri hladil. Bila sta hud boj, kakoršen bo tisti pred Antikristovim prihodom. Ti si ostal — aut Caesar, aut nihil! — prijatelj Pesimist. Nasprotniku tvojemu se je pa skrhalo kopje, saj je popolnoma potihnil. Zbira svoje zapiske — le čakaj, bo ti že posvetil!

Res, črne so tvoje misli, Pesimist. Prav ti je, zakaj si se prekrstil! Kako vse drugačen je naš Francè, ki ima črno ime pa blede lice. Ti si mojster, Francesco, naš humorist brez humoristične žile, kakor si sam nekoč dejal. Če bi jo kje imel, prišel bi jo gledat in vzel bi ti košček in ga del kam pod svojo kožo, da bi jih tu in tam mesto tebe brusil. Ti si moj prijatelj, časih sem pri tebi že južinal, daj mi tudi ti malo mesteca.

Kdo še piše v listek? Ha, ha! No Gangl mi bo oprostil, če tudi njega malo otipljem, saj to nikomur ne škodi. Nekoč sem ga dobil na cesti in mu dejal: Ti, pojdi, bova se kaj pomenila. „Nimam časa“. Pa hajdi z Bogom, mislil sem si. Nimaš časa, sévé, doma pa kadiš cigarete in drgneš po popirji, pa nimaš časa. Pústi tobak, ta vsakemu

škoduje, pústi oni kisli čviček, ki ti tako prija in pústi — e, pústi, kar sam hočeš! Dà, pústi tudi meni malo prostora.

In še kdo? — Spominjam se, da je svoje dni prav krepko pisala neka gospica koleginja: dvignila je uma svetli meč za svoje tovarišice in zase proti onim, ki so bolj kmetavzarskega vedenja in mišljenja contra njim. Svoje zmesi bi takoj vrgel na gnoj, ko bi se zopet katera oglasila. Na dan! Ni treba plesti samo nogovic in čipek in drugih takih stvari — veste, da imamo moški drugačno in ženske (dame, prosim) drugačno življenje. Če nam n. pr. tisti izpod Šmarne gore tako odkrito opisuje svoja najtežavnejša pota, zakaj ne bi kaj jednakega izvolila napisati katera velecenjenih gospic koleginj? Ne zahtevam ničesar, Bog varuj, to je samo ponižna prošnja, ki sem jo izrekel v blagohotno uvaževanje. Strah me je samo, da bo dobrima dvema tretjinama naših gospodičin koleginj ta prošnja ostala na vekov veke neznana.

Mislim, da bo za jedenkrat dovolj. Zelo hudo bi mi bilo, ko bi kdaj zvedel, da se je kdo kisló držal, ko je prečital to zmes. Človek vender ne sme biti prehude jeze. V tem sem vam jaz sam najlepši vzgled. „Po meni se špegaljate“, dejal bi Anka Luj. Kranjski narod ima može, kateri radi po svetú hodijo. Moj znanec je neke jeseni nakupil nekoliko različnega blaga in je šel kramarit tja, kjer rabijo take malenkosti, kakoršne so traki, hlačniki, pasovi, krtačice za brke in brčice, pomade etc. Ko je svoj drobiž prodal, prišel je spomladi nazaj, toda slovenščino je popolnoma pozabil. Prišla sva skupaj. Bil je pa bolj štokrljat mož in stopil mi je prav pošteno na kurje oko. Zbolelo me je, da sem zajavkal. On je pa prav v klasični nemščini dejal: „Alsten majn ger i hab si alsten of der fus šten alsten niht gern gmoht alsten bit reht šene alsten niks pozameren alsten!“ — Takrat so mi stopili lasje pokonci, a storil in rekel nisem ničesar. — Da bi te grable upalile po čeljustih, ti kramar moj Alsten!

Gorjanec.

Naši dopisi.

Iz krškega okraja. (Konferencija). Okr. učit. konferencija za ljudske šole krškega šolskega okraja se je vršila letos dné 31. mal. srpana v šolskem poslopju v Krškem. Konferencijo je otvoril c. kr. okr. šol. nadzornik g. Fr. Gabršek s primernim nagovorom. Zatrjuje zbranemu učiteljstvu, da bode tudi zanaprej deloval v napredek šolstva v tem okraju, radi tega prosi zbrane tovariše in tovarišice, da bi ga tudi zanaprej smatrali kot svojega vodnika, svetovalca in prijatelja in mu izkazovali svoje zaupanje, ker le v medsebojnem zaupanju je možno vspešno delovati. Razloži nadalje namen konferencije, omenja novih šolskih postav, katere so proglasile učiteljstvo uprav za najvažnejše faktorje narodne omike in narodnega blagostanja, poudarja, da bijejo srca vsega učiteljstva v neizrečni ljubezni do presvetlega cesarja, in da je učitelj-

stvo pri vsaki priliki izkazovalo svojo otroško ljubezen, udanost in zvestobo do prevzvišenega cesarskega prestola. Spominja se s toplimi besedami bridke izgube, koja je zadela presvetlo cesarsko hišo 18. svečana t. l., ko je umrl bojni maršal nadvojvoda Albreht, zmagovalec v bitki pri Kustoci, ter vabi skupščino, da naj združi svojo udanost, zvestobo in hvaležnost do presvitlega cesarja in vse hiše habsburške z najglobočjim sožaljem nad bridkim udarcem, ki je zadel prevzvišeno vladarsko rodbino in vso Avstrijo, s klicem: „Bog ohrani, Bog obvari našega premodrega vladarja Franciška Jožefa I.“ — Bog čuvaj premilo cesarico Elizabeto!“ — „Bog blagoslovi vso hišo Habsburško!“ — Skupščina na to vstane ter zakliče trikratni: „Slava!“ Potem pa stoje zapoje cesarsko pesem!

Po otvorjenji konferencije imenuje g. predsednik svojim namestnikom g. Iv. Levca, nadučitelja iz Radeč, a zapisnikarjem bila sta izvoljena g. Fr. Skulj, učitelj v Vel. Dolini, in gdč. Ernestina Rekar, učiteljica v Št. Ruprtu.

Poročilo g. nadzornika je pokazalo, da je bilo s krškem šolskem okraju l. 1894./95. 25 javnih ljudskih šol z eno ekskurendno šolo, skupaj 57 razredov. Učni jezik je bil na vseh šolah slovenski, le na eni slovenski in nemški. Šolodolžnih otrok je bilo 9257, šolo obiskujočih pa 8084. — Nadalje je govoril g. nadzornik o nedostatkih, koje je našel pri nadziranju, dajaje ob jednom novodilo, kako je postopati, da se dosežejo povoljni učni uspehi. Gledě nazornega pouka omeni, da je le-ta duša vsemu pouku; brez nazornosti je pouk mrtev, sosebno v 1. in 2. šol. letu se vse poučevanje vrti okoli nazornega pouka. Učitelj naj sosebno pazi, da podučuje po metodiških stopinjah; prvo je stvar, potem še le beseda. Učitelj se mora nadalje preskrbeti s potrebnimi nazorili; kjer ni resničnih predmetov, naj bodo vsaj podobe ali obrzci. — Branje naj se na nižji stopinji goji pred vsem mehanično, na srednji logično in na višji estetično, vendar se mora vže na najnižji stopinji gledati na to, da otroci umevajo, kar so brali, in da primerno naglašajo. — Pri slovnici pove se najprej primer, iz tega se izvaja pravilo in temu sledi vaja. — Pravopisje se lahko zveže s poukom v branji, slovnici in spisji; — vsaka spisovna vaja se mora dobro pripraviti, potem izdelati, in slednjič najprvo učitelj in potem otroci napake popravijo. V najvišjem razredu naj se pisma in opravljeni spisi marljivo goje, tudi, kako je izpolnjevati pošne tiskovine, naj se učencem pové. — Nemški jezik naj se uči tako, da se ga otroci tudi kaj nauče. Nemška slovnica naj bode v tesni zvezi z slovensko, tako tudi spisje. — Računske operacije morajo se nazorno razlagati s pomočjo kroglic, šibic, pik i. t. d. Iz mnogih primerov se šele potem abstrahujejo gola števila. Predpisano je pa tudi geom. oblikoslovje, zato naj se otroci z najvažnejšimi geom. oblikami in telesi seznanijo. — Ker je na srednji stopinji le malo ur odmerjenih realijam, je pred vsem pojedine prirodopisne objekte na nazorni podstavi in s pomočjo berila obravnavati in iz prirodoslovja zlasti najpriprostejše vednosti posredovati; tudi je kazati otrokom slike iz zgodovine in zemljepisja, zlasti domovine in domovja. Zemljepisje naj se uči s pomočjo kart, katere morajo pa otroci tudi brati znati. Iz zgodovine naj se jemljejo največ berila iz avstrijske zgodovine, tu ima učitelj tudi najlepšo priložnost gojiti patrijotična čutstva. — Pri lepopisji naj se gleda na enakomerno ležo črk in na to, da bodo vlekli otroci do črt. Kjer je upeljana pokončna pisava, naj se tudi obdrži, ker je zelo prikupljiva in čedna. — Risalo se je po vseh razredih na zvezke brez stigem. Na jedno stran naj se riše le jedna podoba. — Petje goji se prav pridno; g. nadzornik tudi omeni, da morajo cesarsko pesem znati vsi učenci vseh razredov. — Telovadišča naj imalo vse šole, kjer ga nij, naj se uče redne vaje poleti kje na prostem. — Deklice naj se poleg pletenja in kvačkanja uče tudi šivati in krpati. Izdelki pa naj se do konca leta hranijo v šoli. — Šolski vrti naj se uredé po „Navodilu“, katero je izdal dež. šol. svet. — Pouk naj se vrši na tanko po urniku, učitelj bodi $\frac{1}{4}$ ure pred poukom v šoli. V šolo naj se vpišejo vsi šolodolžni otroci vsega šolskega okoliša. Učitelj naj pazi na vedenje otrok tudi zunaj šole, in pri verskih vajah naj se otroci nadzorujejo. — V vsakem

razredu bodi toplomer, voda, brisača, dve tabli z dvema stojalom, goba in kreda, božje in cesarske podobe. — Vse v šoli bodi snažno, stene in mize prazne. Stare šolske klopi naj se nadomestijo z novimi ali naj se vsaj popravijo po novi konstrukciji. Ventilacija bodi zadostna, vse zdravju škodljive stvari naj se odpravijo iz bližine šole. — Ponavljalna šola naj se drži redno. Vsi predmeti naj se uče v urah, katere so jim določene. Glede uradnih spisov omenja g. nadzornik, da se morajo s prihodnjim letom uvesti na vseh šolah nove uradne tiskovine. — Gospod nadzornik še pripomni, da je le dober, svež duh v šoli tista gonilna moč, ki stori, da se otroci radi uče in tudi kaj nauče, takega duha pa more dati šoli le dober in vesten učitelj. K dobremu uspehu pripomore tudi harmonija med učitelstvom, katero g. nadzornik tudi toplo priporoča. Učiteljevo stališče je itak težavno, ako si pa tovariši še sami med seboj grene življenje, potem omaga posameznik in ne doseže povoljnega sadu. Ves učiteljev nastop naj kaže neko dostojanstvo, plemenitost in odločnost, s tem nastopom se bode povzdignil ugled učiteljskega stanu. K vestnemu izpolnjevanju svojih dolžnostij naj vzbuja učitelja zavest, da dobro dela radi stvari same, in v tej zavesti končal je tudi g. nadzornik svoje poročilo, kateremu je sledilo občno pritrdjevanje.

Četrta točka dnevnega reda je bila: „Risanje brez stigem“, poročevalec g. Iv. Levec, nadučitelj v Radečah. — Ker se je z razpisom c. kr. okr. šol. sveta uvedlo v vseh razredih krškega okraja risanje brez stigem, nastalo je vprašanje, kako naj se to risanje goji, da se doseže smoter, ki je postavljen risanju v ljudski šoli. Gospod poročevalec nam je podal temeljito navodilo, njegovemu govoru sledila je občna pohvala in priznanje. Drugi poročevalec o tej točki g. V. Gebauer, nadučitelj v Šmarjeti je oddal svoje pismeno poročilo g. predsedniku. — Jako zanimiva bila je IV. točka: „Kolegijalnost, njeno bistvo, njena vrednost in kako naj jo učiteljstvo neguje in pospešuje“, poroča g. Fr. Ivanec, učitelj v Leskovcu. O tej točki ne omenim družega, kakor da je g. poročevalec žel burno odobravanje in da je obljubil na željo cele skupščine, poslati svoje poročilo vredništvu „Učiteljskega Tovariša.“ —

Konferencija je nadalje sklenila, da se naj pri petju poleg „Slavčka“ rabijo tudi „Gabrijela Majcena“ pesmi. — Račun okr. učit. knjižnice nam je pokazal, da je imela letos 329 gl. 95 kr. dohodkov, 195 gl. 84 kr. stroškov, torej 134 gl. 11 kr. prebitka. Pregledovalcem računa so bili izvoljeni gg. Saje, Lunder in Pavčič. Sklenilo se je dalje, da okr. učiteljska knjižnica kupi vse od Pichlerja in Hölderja na ogled poslane risarske predloge. — V stalni odbor so bili izvoljeni gg. Ivanec, Lunder, Rozman in Rupnik, v knjižnični gg. Rozman, Rupnik in Cepuder, gospa Bezljaj in gdč. Schmidinger. — Vsprejeta sta bila tudi našveta, da naj si okr. učiteljska knjižnica naroči zemljevid krškega polglavarstva v razmerji 1:50000; in pa, da se ponavljalno šolo preustroji v kmetijsko-napredovalno šolo.

S tem je bil oficijelni del konferencije končan. Gospod predsednik se zahvali vsem za njih udeležbo, poročevalcem za njih trud ter ob $\frac{1}{2}$ 3. uri popoldne zaključil konferencijo. Gospod Levec, predsednikov namestnik, se zahvali gosp. nadzorniku za izbornu in spretno vodstvo konferencije. — Ob 4. uri bil je na to občni zbor „Pedagoškega društva“ na vrtu gosp. Gregoriča, zvečer pa istotam koncert pod spretnim vodstvom g. L. Potrebina, katerega čisti dohodek — 40 K 60 h. — se je poslal „Učiteljskemu konviktu.“

Ernestina Rekar.

Vestnik.

Osobne vesti. Gdč. Berta Terčelj, do sedaj na Blokah, je dobila stalno 3. učno mesto v Knežaku; 2. učno mesto na Blokah se je začasno podelilo izprašani kandidatinji Mariji Dovan in 4. učno mesto v Senožečah izprašani kandidatinji Eleonori Kremžar.

Začasno so nastavljene gospice pripravnice kot učiteljice, in sicer Marija Rupnik v Leskovci, J. Arh v Vel. Dolini in M. Račič v Boštanjih.

Cesaričin god. Povodom godu presvitle cesarice udeležili so se 19. m. m. učenci in učenke tukajšnjih ljudskih in srednjih šol v raznih cerkvah korporativno službe božje, sicer pa je ta dan bil prost.

Za 50letnico vladanja Nj. Veličanstva cesarja Frana Josipa I. Društvo avstrijskih železniških uradnikov, med katerega člene pripada skoro polovica avstrijskih železniških uradnikov, sklenilo je na dostojen način proslaviti 50letnico našega premlilostnega cesarja in kralja. Omenjeno društvo izda v ta namen „Ilustrovano zgodovino avstrijskih železnic“, katero je napisal strokovjak Herman Strah. Čisti dobiček iz razprodaje te knjige namenjen je za poseben „jubilejni zaklad Frana Josipa“, iz katerega zaklada bodo podpirali take železniške uradnike, ki nimajo pravice do mirovine, in pa vdove ter sirote železniških uradnikov.

Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so pristopili kot letni udje ter plačali po 2 K letnine in sicer: gdč. Terezija Kovačič, učiteljica v Goričah; (gospodične kolegince, posnemajte jo!) g. Janez Saje, nadučitelj v Št. Jerneji in g. Ivan Petrič, učitelj v Rudniku.

Drugi zabavni večer „Slovenskega učiteljskega društva“ bode v sredo, dné 4. grudna v klubovi sobi „Pri slonu“. Začetek ob 8. uri zvečer. Vspored: „Narodopisna razstava v Pragi“ (g. J. Dimnik); „Potres“ (g. Fr. Črnagoj).

Nova mestna dvorazrednica na Barji je do malega dodelana. Slovesna otvoritev in blagoslovljenje taiste vršila se bode v četrtek, dné 5. grudna t. l. v navzočnosti zastopnikov šolskih oblastij, mestnega sveta, učiteljstva ter drugih povabljenih gostov.

Grb kranjske dežele. Na srebrni plošči je venčan višnjev orel, kateri ima na prsih polmeseč, na dve vrsti zložen iz rdečih in zlatih kvadratov. Na sredi gorenjega roba je knežji klubok. Deželne barve: Belo-modro-rdeče. —

Izpiti učiteljske vsposobljenosti v Koprju. Od 4. do 16. t. m. bili so v Koprju pred c. kr. izpraševalno komisijo izpiti učiteljske vsposobljenosti. Prijavilo se je bilo 57 učiteljev in učiteljic, od katerih je došlo na izpit 54. Od teh 54 bilo jih je: 1 učiteljica za meščanske šole, 16 učiteljev in učiteljic za ljudske šole se slovenskim poučnim jezikom, 1 za hrvatske ljudske šole, 27 za ljudske šole z italijanskim poučnim jezikom, 5 za dopolnilne izpite in 3 za francosčino na ljudskih in meščanskih šolah z laškim poučnim jezikom. Za slovenske ljudske šole dobile so svedočbo učiteljske vsposobljenosti gdčene: Hrovatin Ana iz Lazareta pri Koprju; Kralj Ivana iz Celja; Klavžar Hermina iz Gorice; nadalje učiteljice iz Trsta in okolice: Klodič pl. Sabladoski Milka; Peternel Emilija; Pertot Marija; Valentič Evelina in Reichmann Amalija. Učitelji gg.: Leonardis Gregorij iz Ospa, Maslo Anton iz Crnotič, Vižintin Rudolf iz Sv. Martina, Srebrnič Fran iz Loma, Žagar Miha iz Klanca, Sattler Andrej iz Otaleža in Šonc Alojzij iz Kostanjevice na Krasu. Z odliko napravil je izpit učitelj Ivan Kraševič iz Trsta, kateri je zajedno položil tudi izpit iz nemščine in italijanščine kot poučni predmet. Za hrvatske ljudske šole bil je vsposobljen učitelj Miha Radič iz Malinske. — Prihodnji izpiti bodo meseca vel. travna leta 1896.

Književno naznanilo. Obljubljena društvena knjiga se je pričela tiskati ter se bode po novem letu razposlala vsem udom, ki so plačali letnino za 95 leto. Drugo knjigo izda društvo, kadar bode imelo zopet dovolj rokopisov. Zaradi tega prosimo vse šolske pisatelje duševne podpore, g. poverjenike pa za nabrane novce. Pri tej priliki izreka tudi najtoplejšo zahvalo g. Kosovelu v Sežani za poslano letnino od 31 udov

Odbor „Pedagogičkega društva“ v Krškem.

Kranjska hranilnica je obhajala letos svojo 75letnico ter iz tega povoda podarila: 500.000 gld. za ustanovo deželne hranilnice, 175.000 za nemško šolo v Ljubljani, 30.000 Marjanišču v Ljubljani, 20.000 za dve delavski hiši v Ljubljani, 15.000 usmiljenim bratom v Kandiji, 30.000 filharmoničnemu društvu, 150.000 za regulacijo ljubljanskega mesta, 300.000 gld. za posojila, s katerimi se bode po deželi napravljali potrebni vodovodi.

Wolfov slov.-nemški slovar je dovršen s 23. sešitkom. Celi slovar obsega dva debela zvezka. Slava pokojnemu ljubljanskemu knezoškofu A. Al. Wolfu, na katerega troške je ljubljansko knezoškofjstvo to velevažno delo izdalo! Slava pa tudi gosp. uredniku, profesorju M. Pleteršniku!

Missa pro defunctis od IV. voces inaequales aut una voce cum organo. Auctore Ign. Hladnik. Op. 23. Labaci. Sumptibus auctoris. — Typis Blasnik. 1895. Cena 40 kr.;

dobiva se v Katoliški bukvarni v Ljubljani. — Gospodom orgljavcem bode ta maša gotovo dobrodošla, zato naj pridno sežejo po njej.

Katoliški duhovnik o novi šoli. V 21. številki našega lista, str. 374., smo omenili, kako se je izrazil župnik Konrad Baumgartner o novi šoli. Tamošnje okrajno učiteljsko društvo se je č. g. župniku za to izjavo lepo zahvalilo. Na to zahvalo je pa dobilo društvo od tega katoliškega duhovnika ta-le odgovor: „Verehrte Versammlung! Vor allem meinen herzlichsten Dank für die Anerkennung, welche Sie mir soeben in Form einer Dankadresse überreicht haben. Ich kann Sie versichern, meine Herren, gleich mir gibt es nicht wenige Priester, ja selbst auch höhere kirchliche Dignitäre, welche in der Neuschule durchaus nicht den Belzebul sehen, durch den das Christenthum in Österreich ausgetrieben werden soll. Auch der heilige Vater hat es nicht zu einem Dogma erklärt, dass die Neuschule in Österreich schlecht sei. Ja, warum soll sie denn schlecht sein? Lernen denn die Kinder jetzt nichts mehr? Das Gegentheil ist der Fall. Oder darf vielleicht gegen den Glauben, die gute Sitte, gegen Christus und seine Kirche, gegen Papst, Bischöfe und Priester darin etwas vorgebracht und gelehrt werden? Ein Lehrer, der so was sich unterfangen würde, und wär's auch ein Jude, würde sofort die schärfste Strafe zu gewärtigen haben. Oder kommt etwa in den Lehrbüchern der Volksschule etwas Unreligiöses und Unsittliches vor? Nein und abermals nein. Es überkommt mich jedesmal ein gewisses Gefühl, wenn ich so manche Strenge und Eiferer gegen die Neuschule zetern und wettern höre, als ob dadurch die Religion und die katholische Sache in Gefahr stünde, während gerade sie selbst durch rücksichtslose und ungescheute Übertretung des ersten Hauptgebotes des Christenthums — der Bruder- und Nächstenliebe — die Religion und die katholische Sache in Verruf und Gefahr bringen, worüber beispielsweise ich so manches Capitel erzählen könnte. Zählt nicht die weitaus größte Zahl der gebildeten und intelligenten Classe, das Militär, die Arbeiter, zu den Freunden der Neuschule? Würde dies wohl der Fall sein, wenn sie alle dieselbe als schlecht anerkennen würden? Oder sind diese lauter Dummköpfe und bloß die anderen die Gescheiten? Haben etwa alle diese kein Herz zu ihren Kindern, kümmern sie sich einfach gar nicht um deren religiös-sittliche Erziehung, dass sie dieselben in die angeblich so schlechte Neuschule schicken? Gerade zumeist der Bauer ist es, der sich um die religiös-sittliche Erziehung seiner Kinder an allerwenigsten kümmert, der dieselben meist aufwachsen lässt, wie die lieben Bäume im Walde. Liegt es nicht endlich im Interesse des Staates selbst, dass er gute Schulen habe, in denen die Kinder zu guten Christen und zu guten Staatsbürgern erzogen und gebildet werden? Und geschieht dies etwa durch die Neuschule nicht? Dieselbe hat allerdings auch ihre Mängel und Gebrechen, dieselben werden auch von den Herren Lehrern rückhaltslos anerkannt, besprochen und vermindert. Jede neue Idee braucht eben Zeit zu ihrer Entwicklung, man muss ihr nur auch die nöthige Zeit lassen. Durch fortwährendes Schimpfen und Schmähen aber werden Übelstände nicht behoben, sondern nur durch gemeinsame ernste Arbeit und vereinte Thätigkeit. Katecheten und Lehrer sollten daher mit vereinten Kräften zusammenwirken, nicht fremd oder wie feindliche Brüder einander gegenüberstehen. — Nicht einer über den andern zu herrschen, sondern einer dem andern zu dienen mit der Gabe, die ihm Gott gegeben, ist Aufgabe, ist Aufgab und Zweck des Menschendaseins auf Erden*.

Epharmos.

Vprašanja pri zadnjih pismenih izpitih néne usposobljenosti: Matematika za ljudske šole. 1.) A bekommt aus Lyon 350 m Seidenstoff, das Meter zu $4\frac{3}{4}$ Franc, Sconto beträgt 2 %; an Einfuhrzoll zahlt er 20 %, an Fracht und anderen Spesen 4 % der Einkaufssumme. Zu wieviel fl. muss er das Meter verkaufen, um einen 20 %igen Gewinn zu erzielen, wenn 100 Fr. = 48 fl.? (Isto vprašanje v slovenskem jeziku.) 2.) Von zwei Capitalien, welche zusammen 5330 K betragen, ist das erste zu 5 %, das zweite zu 4 % angelegt; wie groß ist jedes Capital, wenn die jährlichen Zinsen des ersten doppelt so groß sind, als die des zweiten? 3.) Der Kubikinhalt eines geraden Kegelstumpfes beträgt 1218.32 dm³, die Halbmesser der beiden Grundflächen sind bezüglich 8 dm und 3 dm; wie groß ist a) seine Höhe, b) seine Oberfläche? — Matematika za meščanske šole: a) Kandidatje: 1.) In einer geometrischen Progression von 4 Gliedern beträgt die Summe aus dem ersten und vierten Gliede 27, die Summe aus dem zweiten und dritten Gliede 18; wie lautet die Reihe? 2.) Ein Vater hinterlässt seinem 20jährigen Sohne ein Vermögen von 20.000 K. Dieser aber bedurfte zu seinem Unterhalte jährlich 1445.75 K. Nach wieviel Jahren wird das Capital sammt Zinseszinsen aufgebraucht, wenn diese zu 5 % gerechnet werden? 3.) An einem Kugelausschnitte ist die denselben begrenzende Calotte gleich dem Mantel des dazugehörigen Kegels: Wie groß ist der

Winkel an der Spitze dieses Kegels, wenn r (25) Halbmesser der Kugel und h (10) die Höhe der Calotte ist? 4.) Alois Pechan erhält von Ludwig Damböck 3 Tische à 16 fl., 6 Sessel à 5 fl., 1 Divan für 65 fl., 2 Nachtkästchen à 15 fl., 2 Bettstätten à 23 fl. Dieser Fall soll in den Büchern des Damböck verbucht werden. (Alois Pechan macht eine Barzahlung von 200 fl.) b) Kandidatinje: 1.) Man summire die unendliche geometrische Progression $1 + \frac{1}{4} + \frac{1}{16} + \frac{1}{64} + \dots$. 2.) Um sich nach Verlauf einer gewissen Zeit ein Capital von 282343 K zu sichern, legt jemand am Ende eines jeden Jahres 900 K per $4\frac{1}{2}\%$ auf Zinseszinsen an. Nach wieviel Jahren sah er sich im Besitze der gewünschten Summe? 3.) Die Mantelfläche eines geraden Kegels von 7.5 m Höhe hat 106.76 m² Inhalt. Wie groß ist die Seite desselben und der Halbmesser der Grundfläche? ($\pi = 3.14$). 4.) wie oben sub Nr. 4. — Realije za ljudske šole. 1.) Mladost Aleksandra Velikega — Die Jugend Alexander des Großen. 2.) Der Kalkspath (Methodische Behandlung). 3.) Hlapenje, rosa, slana (metod. obravnava) — Die Verdunstung, der Thau und der Reif (Method. Behandlung). — Prirodopis za meščanske šole. 1.) Okostnica človeškega telesa — Das Skelet des menschlichen Körpers. 2.) Die Gräser (Gramineae), ihre charakteristischen Merkmale und ihre Benützung. 3.) Die wichtigsten Eisenerze sind nach ihren morphologischen, physikalischen und chemischen Eigenschaften zu beschreiben. — Risanje za meščanske šole. Zu zeichnen a) ein Modell mit Bezeichnung der Selbst- und Schlagschatten und der Lichtstellen; b) ein Flachornament in Farbtönen. — Pedagogika za meščanske šole. 1.) Was versteht man unter Gemüth und wie kann beim Unterrichte durch die Gegenstände der gewählten Fachgruppe auf das Gemüth der Schüler eingewirkt werden? 2.) Durch welche Pädagogen und Schulmänner fanden die Realien nach und nach Eingang in die Schule? — Nemška naloga iz pedagogike za ljudske šole: Schule und Haus in Stadt und Dorf. Nemška naloga iz francoščine: Über den bildenden Einfluss des Reisens; welchen Vortheil gewährt dabei die Kenntnis fremder Sprachen? Slovenska naloga za ljudske šole: Kako mora postopati učitelj, da odgoji resnicoljubne otroke? — Prirodopis za meščanske šole: 1.) Električni stroj, opis in uporaba — Die Elektrisiermaschine, Beschreibung und Benützung derselben. 2.) Es ist die Entstehung der Bilder im sphärischen Hohlspiegel zu erörtern. 3.) Der Weingeist oder Alkohol, seine Entstehung, seine physikalischen und chemischen Eigenschaften, seine Verwendung.

Šolstvo v Srbiji. Srbsko naučno ministerstvo je izdelalo tri postavne načrte za skupščino, katerih vsebino tu omenjamo. 1. kot obl. učni predmet se naj vpelje tudi deško ročno delo. Doba šol. obiska ostane tudi sedaj ista, namreč 6 letna — od 6. do 12. leta. — Vsaka ljudska šola naj ima šol. knjižnico, bralnico za učence, delarno in šolski vrt. — Vsak učitelj zamore le vsled lastne prošnje prestavljen biti. — (A pri nas!?) — Prosta mesta se naj razpišejo; učitelja nastavi posebna komisija. Učitelj ne sme po nedolžnem odpuščen biti, kakor se je to do sedaj prigodilo. — Vsak učitelj ima prosto stanovanje, kurjavo in pridelke šol. vrta ter od države 900 frankov kot prvotno letno plačo. (Jeden frank ima tam toliko veljave, kakor pri nas blizu 60 kr). Po preteku 5 službenih let se poviša vsakemu učitelju plača za 300 frankov, tako ima po 25. službenih letih 2400 frankov plače. S 30. službenim letom zamore stopiti s celo plačo v pokoj. — (Ko bi se pri nas to vpeljalo, potem bi kmalu zginilo ono preklicano „pritiskanje kljuk“!?) — Če pa služi 35 let, potem pa dobi 2700 frankov pokojnine. Učiteljice in brez skušen službujoči učitelji — iz prejšnjih časov — dobe 800 frankov prvotne plače in vsakih 5 let 250 frankov več. Za učitelje se ustanove posebni izobraževalni tečajji — kakor za pedagogiko, deška ročna dela, vrtnarstvo in drugo. Vsaka učiteljica, ki se omoži, zgubi pravico poučevati — (pri nas so pa za nekatere posebne postave). Ako ustanovi učitelj v svojem okraju pevsko društvo in mu je načelnik, ga mora občina za trud posebno odškodovati. Odškodnino tudi dobi, ako poučuje še na kakem drugem zavodu, ali pa, če poučuje gluhone in slepe otroke. Učitelji so dolžni se udeleževati okrajnih konferencij in nadaljevalno izobraževalnih tečajev. Stroške povrača šolska občina. Vsak učitelj je primoran 30 let služiti, da zamore iti v pokoj, se ve da, izvzeti so bolni in nezmožni učitelji. Ako kdo stopi v 10. službenem letu v pokoj dobi 40% uživane plače pokojnine. A ti odstotki se povišajo vsako leto za 3%. — Z ozirom na šolske zamude se je sledeče določilo: Ako otrok jedenkrat radi zanikernosti zamudi jeden šolski dan, dobi oče svarilo; za vsako nadaljno zamudo je priznana globa 0.20 fr. Ta važni preobrat o učiteljskih plačah in drugem pa pripisujejo „zavezi“ srbskih učiteljskih društev, ki šteje do sedaj 60 društev ter obstaja ta „zaveza“ 12 let. Njeno glasilo je izvrstno urejevan list: Učitelj. Tudi dokaj pedagogičskih knjig je izdala „zaveza“. „Zaveza“ si sezida prihodnje leto v Belem gradu svoj „učiteljski dom“. — Učiteljev je v Srbiji to leto 1843, kojih plača znaša 1.922.930.96 frankov.

2. točka postave se peča z nadzorovanjem šol; kot najvišja inštanca je tako imenovani „šolski senat“ v naučnem ministerstvu v Belem gradu. Obstoji pa iz sledečih

močij: Rektor vseučilišča je predsednik, prisedniki pa: ministerski sekcijski načelnik za uk in bogočastje, profesorji vsake stroke modroslovja in profesor prava, vsi na vseučilišču; vrhovni nadzornik ljudskih šol — kakor pri nas dež. šol. nadzornik — nadzorniki gimnazij in realnih gimnazij; jeden profesor semenišča, učiteljšča, gimnazije, realne gimnazije, višje dekliske šole in dva ljudska učitelja — vsi v Belem gradu. V njih področje spada vse, kar se šole tiče. V tej točki je tudi podrobneje povedano, kdo more biti nadzornik za gimnazije in druge višje zavode, a nas le zanima ljudsko šolstvo. Vsak politični okraj — pa naš šolski okraj — ima svojega šol. nadzornika; ako je pa v dotičnem okraju več kakor 100 učiteljev, se naj nastavita 2 nadzornika. Okrajni šol. nadzornik zamore postati edino-le profesor, kateri ima skušnjo iz modroslovja in pedagogike, jezikoslovja in slovstva. Načelnik okraj. šol. nadzornikov je vrhovni šol. nadzornik kot zastopnik ministerstva. Do sedaj ni bilo urejenega nadzorovanja šol, le koncem leta se je odposlalo gotovo število nadzornikov, da so se poučili o vseh ljudskih šol.

3. točka obravnava učiteljšča. Prej so bili le 3 letniki pripravnice, sedaj se je ustanovil še 4. letnik. Kdor hoče v pripravnico stopiti, mora se skazati, da je zvršil ljudsko šolo in spodnjo gimnazijo. Deška ročna dela so obligatni učni predmet v pripravnici. Tudi za učiteljice je posebna pripravnica. —e—a.

Zahvala. Podpisani je za mali znesek prejel od sl. društva „Narodna šola“ veliko šolskega blaga za tukajšnje revne učence, ter izreka „Narodni šoli“ najiskrenejšo zahvalo v imenu šolske mladine. Bog plati!

Šolsko voditeljstvo na Bučki, dné 22. listopada 1895.

Fr. Fabjančič, šol. voditelj.

Zahvala. Blagorodni gospod Ignacij Gruntar, c. kr. notar v Ribnici, vročil je podpisanemu 5 gld. za šolsko knjižnico. Za ta znesek sem kupil in dobil 8 iztisov prelepe Stritarjeve knjige „Pod lipo“. Upam, da sem na ta način ta veledušni dar v popolnem smislu blagorodnega darovatelja vporabil, ter se požrtvovalnemu prijatelju šolske mladine tem potom lepo zahvaljujem.

V Loškem Potoku, dné 24. listopada 1895.

Ivan Bantan.

Zahvala. Slavni odbor „Narodne Šole“ je blagovolil za mali znesek doposlati raznovrstnega šolskega blaga. Za ta lep dar se toplo zahvaljuje

Ivan Bantan.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1379.

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Predosljah pri Kranji se razpisuje v stalno nameščenje drugo učno mesto s prejemki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem, obstoječem iz jedne sobe.

Prosilke naj vložijo svoje prošnje do 15. grudna pri podpisanem uradu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dné 19. listopada 1895.

Listnica upravnishva. Bliza se konec leta. Treba bo pokriti tiskarske in upravniške troške za tekoče leto, ki znašajo še 500 gld. P. n. naročniki! omogočite svojega upravnika letos, ko je že itak skozi in skozi izjemno leto, da je tudi ta s svojim blagajniškim poročilom 28. grudna t. l. kot tako konča s prestankom.

Za sliko † Andreja Praprotnik-a se je do sedaj zglasilo devet naročnikov.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1¼ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.